

Riktlinje för pneumokockvaccination av vuxna

Äldre personer (över 65 års ålder) och personer med vissa kroniska sjukdomar eller nedsatt immunförsvar löper ökad risk att drabbas av pneumokockinfektioner.

Vaccin

Det finns två typer av pneumokockvaccin. Vilket eller vilka vaccin som ska ges beror på ålder och eventuellt underliggande sjukdomar. En kombination av de två vaccintyperna antas ge förstärkt effekt. Antikroppssvaret blir bättre om konjugatvaccinet ges före polysackaridvaccinet. Behovet av revaccination med ytterligare doser av pneumokockvaccin är för närvarande inte fastställt. Revaccination rekommenderas endast till personer med aspleni och kan övervägas till övriga riskgrupper.

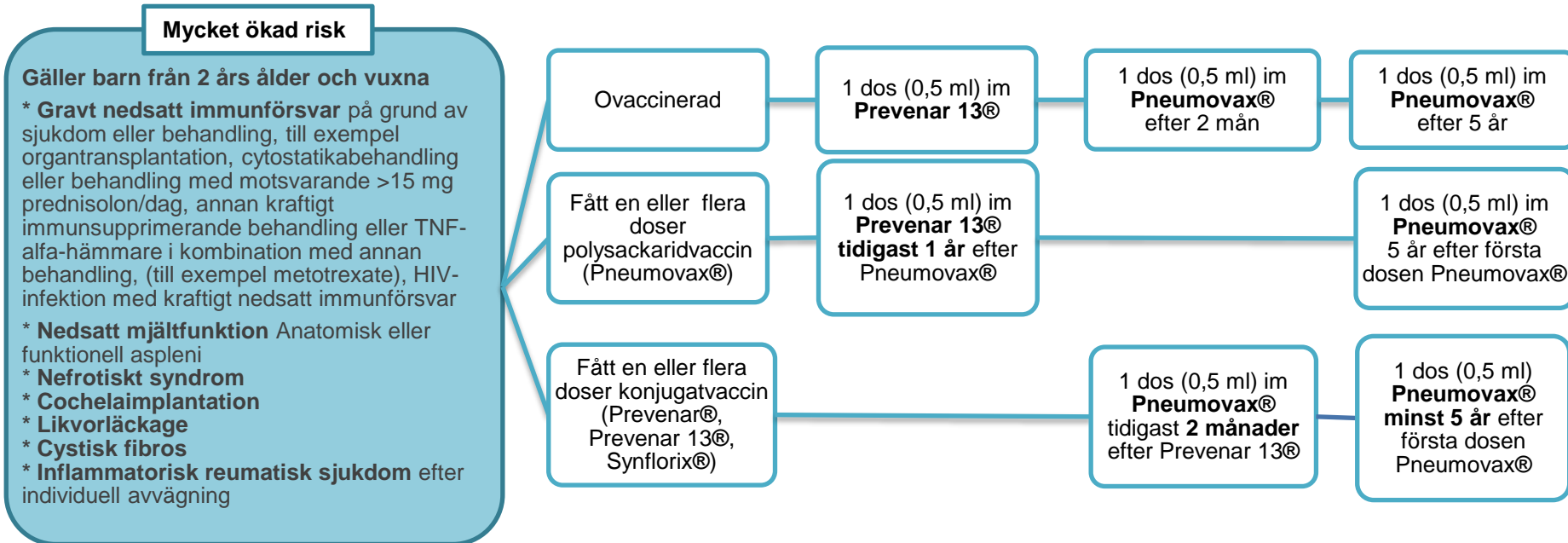
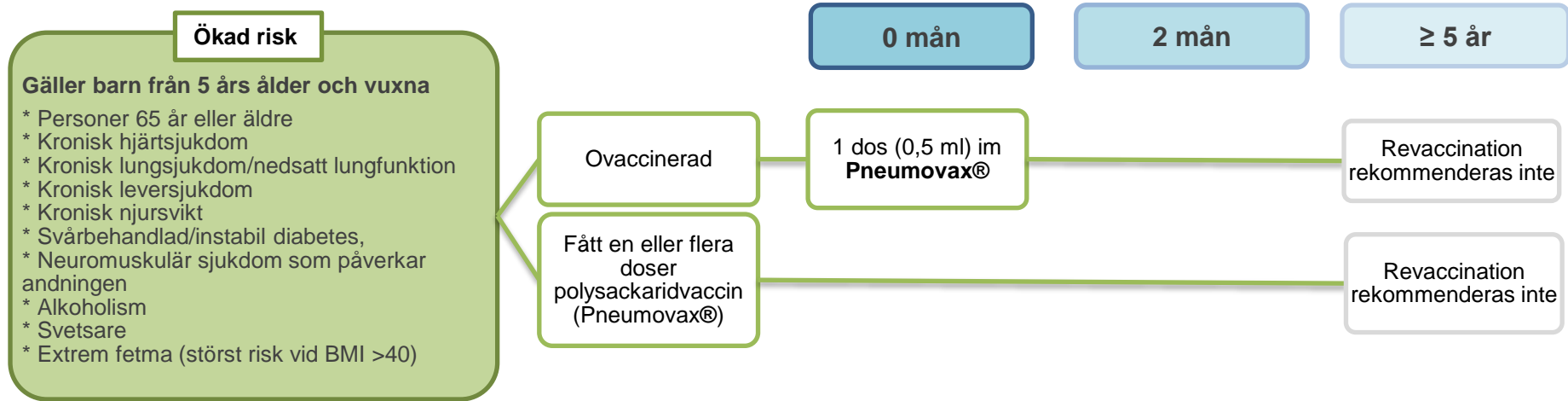
Polysackaridvaccin (Pneumovax ®)

- Kapselantigen från 23 olika serotyper som svarar för ca 90 % av invasiv pneumokockinfektion.
- Skyddseffekt mot invasiv pneumokocksjukdom hos äldre skattas till 50-70 %, ingen säker effekt har visats mot pneumoni.
- Ger inget T-cellsmedierat immunsvaret och därför inget immunologiskt minne.
- Inte immunogent för barn under 2 år.
- Gravt immunosupprimerade personer utvecklar inget eller dåligt immunsvaret.
- Risk för hyporespons med sämre antikroppssvar om man ger upprepade doser med kort intervall (< 5 år).

Konjugatvaccin (Prevenar13 ®, Synflorix ®)

- Konjugerat polysackaridvaccin; Prevenar 13 ® som är upphandlat inom LKL år 2018 innehåller 13 olika serotyper, Synflorix ® 10 olika.
- Ger 70 - 90 % skydd mot invasiv pneumokocksjukdom orsakad av ingående serotyper. Många fall av invasiv pneumokocksjukdom orsakas dock av serotyper som inte ingår i detta vaccin varför vaccinerna ofta kombineras.
- Skyddet mot pneumokockpneumoni hos personer äldre än 65 år är enligt en stor Holländsk studie omkring 40 % mot de serotyper som ingår i vaccinet.
- Inducerar T-cellsberoende svar, immunologiskt minne, även hos barn < 2 år.
- Stimulerar mukosal immunitet vilket skyddar mot kolonisering med pneumokocker → ger ”herd immunity” (flockimmunitet).
- Ingår i barnvaccinationsprogrammet och ger ett bra skydd till de flesta barn även om de tillhör en riskgrupp.

Smittskyddsläkaren

Stamcellstransplanterade följer eget schema.

Vaccinationsrekommendation (se även flödesschema på sidan 2)

Ökad risk för pneumokocksjukdom

Vuxna och barn över 5 år med vissa kroniska sjukdomar; kroniskt hjärt- och/eller lungsjukdom, neuromuskulär sjukdom som påverkar andningen, instabil diabetes mellitus, kronisk leversjukdom, kronisk njursvikt, extrem fetma (störst risk vid BMI > 40), svetsare, alkoholism samt personer som är 65 år eller äldre.

Ge en dos (0,5 ml) Pneumovax® till ovaccinerade. Revaccination rekommenderas inte.

Mycket ökad risk för pneumokocksjukdom

Vuxna och barn från 2 års ålder med nedsatt mjältfunktion (utförd eller planerad splenektomi, hypospleni, aspleni), gravt nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling, till exempel organtransplanterade, cytostatikabehandlade eller behandling med motsvarande >15 mg prednisolon/dag, annan kraftigt immunosupprimerande medicinering eller TNF-hämmare i kombination med annan behandling (till exempel metotrexat), HIV-infektion med kraftigt nedsatt immunförsvar, nefrotiskt syndrom, cochleaimplantation, likvorläckage och cystisk fibros. Svensk Reumatologisk Förening rekommenderar att pneumokockvaccination (med Prevenar 13® följt av Pneumovax®) starkt ska övervägas till patienter med inflammatorisk reumatisk sjukdom, särskilt hos patienter med hjärt- lungkomplikation, svårare komorbiditet och immunosupprimerade behandling.

Till tidigare inte pneumokockvaccinerad

En dos (0,5 ml) av Prevenar 13® ges intramuskulärt följt av en dos Pneumovax® tidigast efter två månader. Pneumovax® kan upprepas en gång när det gått minst fem år sedan den första dosen med Pneumovax®.

Till person tidigare vaccinerad med Pneumovax®

En dos Prevenar 13® ges tidigast ett år efter senaste dosen av Pneumovax®. Pneumovax® kan upprepas en gång när det gått minst fem år sedan föregående dos Pneumovax®.

Till person tidigare vaccinerad med konjugatvaccin (Prevenar®, Prevenar 13® eller Synflorix®)

Detta blir aktuellt framför allt för barn från 2 års ålder som vaccinerats med konjugatvaccin inom barnvaccinationsprogrammet. Till dessa barn ges en dos Pneumovax® tidigast två månader efter den senaste dosen av konjugatvaccinet. Pneumovax® kan upprepas en gång när det gått minst fem år sedan den första dosen Pneumovax®.

Var sker vaccination?

Stamcellstransplanterade följer eget schema med ytterligare vaccindoser och handläggs i samråd mellan infektionsläkare och hematolog. Personer med nedsatt mjältfunktion (splenektomerade m.fl.) behöver även skydd mot meningokocker och remitteras till infektionsmottagningen för vaccination. Övriga patienter kan vaccineras på hälsocentral, specialistklinik eller remitteras till infektionsmottagningen för vaccination/råd kring vaccination. Alla vaccinationer ska registreras i Svevac.

Smittskyddsläkaren

Postadress
Smittskydd och Vårdhygien
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

Webbplats
Ltkalmar.se/smittskydd

Besöksadress
Hus 17, plan 2
Länssjukhuset
Kalmar

E-post
smittskyddslsk@ltkalmars.se

Telefon
0480-81336

Fax
0480-845 31

Kostnad och kassaregistrering

Vaccin beställs enligt gängse rutiner för vacciner, använd gärna ApoEx. Vid vaccination till patienter med mycket ökad risk för pneumokockinfektion som remitterats till infektion står remitterande klinik för kostnaden via internfakturerings. Vissa specialistmottagningar vaccinerar själv sina patienter med mycket ökad risk och det sker då kostnadsfritt. I övriga fall bekostar patienten själv vaccinationen. Påfyllnadsvaccination flera år efter splenektomi bekostas av patienten.

Kassaregistrering i primärvården sker enligt [Registreringsanvisningar för ersättningar enligt Hälsoval Kalmar 2018](#).

Avgifter vid pneumokockvaccination

- Vaccinationen ges avgiftsfritt när patienten har frikort.

Nedsatt vaccinationsavgift vid

- Enbart influensa *eller* pneumokockvaccination (Pneumovax® eller Prevenar 13®) 160 kr (detta gäller oavsett om man tillhör riskgrupp eller inte).
- Influensa och pneumokockvaccination (Pneumovax® eller Prevenar 13®) vid samma tillfälle 160 kr.
- Enbart influensavaccination för personer som under året fyller 65 år eller är 65 år och äldre, samt riskgrupper enligt Folkhälsomyndigheten (notera att det står enligt Socialstyrelsen i avgiftshandboken) 0 kr.
- Ingen besöksavgift tas ut på ovan nämnda nedsatta vaccinationsavgifter.

Lathund för registrering i Cosmic

Givet vaccin	Varuregistrering i Cosmic	Kostnad	Besöksavgift
Pneumovax ®	Pneumokockvaccin 160 kr	160 kr	Nej
Prevenar 13	Pneumokockvaccin 160 kr	160 kr	Nej
Influensa och Pneumovax ® vid samma tillfälle	Influensa + pneumokockvaccin 160 kr	160 kr	Nej
Influensa och Prevenar 13 ® vid samma tillfälle	Influensa + pneumokockvaccin 160 kr	160 kr	Nej

Smittskyddsläkaren

Postadress
Smittskydd och Vårdhygien
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

Webbplats
Ltkalmar.se/smittskydd

Besöksadress
Hus 17, plan 2
Länssjukhuset
Kalmar

E-post
smittskyddslsk@ltkalmar.se

Telefon
0480-81336

Fax
0480-845 31

Nationella och regionala rekommendationer kan skilja sig åt

Folkhälsomyndigheten har den 1 september 2016 kommit med nationella rekommendationer om användning av pneumokockvaccin till vuxna. De rekommenderar kombinationen Prevenar13® och Pneumovax® till fler grupper av vuxna med kronisk underliggande sjukdomar än vad de flesta landsting gör idag. Det viktigaste skälet till återhållsamheten är en tveksamhet kring värdet av att lägga till konjugatvaccin till så stora grupper. Sedan pneumokockvaccination startade inom barnvaccinationsprogrammet ses en förändring av vilka serotyper som orsakar invasiv pneumokocksjukdom – de serotyper som ingår i konjugatvaccinet blir allt ovanligare och allt talar för att andelen svåra infektioner orsakade av de serotyper som ingår i Prevenar 13 ® kommer att fortsätta minska framöver. Rekommendationerna kan komma att behöva revideras när ytterligare dokumentation med konjugatvaccin hos äldre barn och vuxna finns tillgänglig.

Det finns även ett förslag till regeringen att inkludera pneumokockvaccination i det särskilda nationella vaccinationsprogrammet. Förslaget är identiskt med Folkhälsomyndighetens rekommendation från 2016. Ett beslut från regeringen väntas förhoppningsvis inom år 2018. Om pneumokockvaccination beslutas ingå i det nationella särskilda vaccinationsprogrammet kommer Landstinget i Kalmar län att följa detta. Vacciner som ingår i detta program blir då kostnadsfria för riskgrupperna.

Referenser

Pneumokocker – Vaccinering av riskgrupper (barn från 2 års ålder och vuxna), Smittskydd Stockholm, 2018-01-24

<https://www.vardgivarguiden.se/behandlingsstod/smittskydd/amnesomraden/vaccination/pneumokocker-vaccinering-av-riskgrupper/>

Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper, Folkhälsomyndigheten 2016

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/r/rekommendationer-om-pneumokockvaccination-till-riskgrupper/>

Svetsare kan behöva pneumokockvaccin, B. Sjögren och G. Johanson, Läkartidningen, 2014;111:CMU9,

<http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Kommentar/2014/03/Svetsare-kan-behova-pneumokockvaccin/>

Vaccination hos patienter med inflammatoriska reumatiska sjukdomar, Rekommendation från Svensk Reumatologisk Förening 2017-03-09

http://svenskreumatologi.se/wp-content/uploads/2017/03/rek_vacc_2017.pdf

Comparison of the Impact of Pneumococcal Conjugate Vaccine 10 or Pneumococcal Conjugate Vaccine 13 on Invasive Pneumococcal Disease in Equivalent Populations, Clin Infect Dis. 2017

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29020171>

Polysaccharide Conjugate Vaccine against Pneumococcal Pneumonia in Adults, NEJM 2015

<http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa1408544>

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2018-03-02	Förtydligande avseende ålder i flödesschemat	Lisa Labbé Sandelin

Smittskyddsläkaren

Postadress
Smittskydd och Vårdhygien
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

Webbplats
Ltkalmar.se/smittskydd

Besöksadress
Hus 17, plan 2
Länssjukhuset
Kalmar

E-post
smittskyddslsk@ltkalmar.se

Telefon
0480-81336

Fax
0480-845 31

Smittskyddsläkaren

Postadress
Smittskydd och Vårdhygien
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

Webbplats
ltkalmar.se/smittskydd

Besöksadress
Hus 17, plan 2
Länssjukhuset
Kalmar

E-post
smittskyddsk@ltkalmar.se

Telefon Fax
0480-81336 0480-845 31